

Tiivistelmä maksatushakemukseen

Projekti: Kitkajärvien monimuotoisuus, ihmisperäiset muutokset ja niiden hallinta (Kitka-MuHa)
Projektin toteuttaja: Suomen ympäristökeskus/Seppo Hellsten
Raportointikausi: 1.11.2012-30.9.2013

Maksatuskauden aikana tehtiin **osatehtävän 1** maastotyöt eli sähkökoekalastettiin, kartoitettiin vesikasvit, otettiin piilevä- ja pohjaeläinnäytteet sekä vesinäytteet. Verkkokoekalastusta kokeiltiin, mutta sen vaatiman suuren työmäärän takia siitä luovuttiin ja keskityttiin sähkökoekalastukseen kesällä 2013. Teknisistä ongelmista huolimatta sähkökoekalastus ja vesikasvikartoitus tehtiin 70 paikalta eri puolilta järviä. Piilevä-, pohjaeläin-, päällyslevästön a-klorofylli- ja vesinäytteet otettiin vastaavilta paikoilta sekä lisäksi 11 muulta paikalta eli yhteensä 81 paikalta. Näyteverkko jakautui tasaisesti eri puolille järviä. Toinen vesinäytteenottokerta päätettiin siirtää kevättalvelle 2014, jolloin mahdolliset kuormituslähteet on helpompi paikantaa. Mahdollisuuksia toteuttaa täydentäviä verkkokoekalastuksia kesällä 2014 selvitetään.

Kalasto- ja vesikasviaineisto on alustavasti käsitelty. Pohjaeläinnäytteiden poiminta ja piilevänäytepreparaattien valmistus sekä vesinäytteiden analysointi on aloitettu. Metlan Rovaniemen LYNET-laboratorio on analysoinut ajanjaksolla 1.11.2012-30.9.2013 78 vesinäytettä, jotka SYKE:n näytteenottajat ovat toimittaneet laboratorioon. Vesinäytteistä analysoitiin kiintoaine, kiintoaineen hehkutusjäännös, pH, väriluku, Gran-alkaliniteetti, CODMn, liukoinen + ei-liukoinen kokonaisfosfori, fosfaattifosfori, nitraatti- ja nitriittitypen summa, liukoinen + ei-liukoinen typpi, ammoniumtyppi, DOC, TOC, a-klorofylli ja kationit. Lisäksi on aloitettu määrittämään näytepaikkojen yläpuoliset valuma-alueet ja niiden maankäyttö.

Osatehtävässä 2 otettiin vesinäytteitä jokisuista neljänä eri ajankohtana jokien ravinnekuormituksen selvittämiseksi sekä yksi näytteenottosarja järvien eri osista ja syvyyksistä alueellisen vaihtelun määrittämiseksi.

Jokinäytteenoton yhteydessä järvien välisistä salmista otettiin vesinäytteen ajallisen vaihtelun määrittämiseksi. Jokinäytteenottoa jatketaan mahdollisen suuremman talvivirtaaman sattuessa ja kevättulvalla ja alkukesästä.

Mallinnusta varten on kerätty aineistoa jokien valuma-alueista ja virtaamista ja järven eri osien pinta-alat ja keskisyvytydet on määritetty.

Metlan Rovaniemen LYNET-laboratorio on analysoinut ajanjaksolla 1.11.2012-30.9.2013 254 vesinäytettä, jotka Oulun yliopiston (194 näytettä) ja Oulangan (60) näytteenottajat ovat toimittaneet laboratorioon. Vesinäytteistä analysoitiin liukoinen + ei-liukoinen kokonaisfosfori, fosfaattifosfori, nitraatti- ja nitriittitypen summa, liukoinen + ei-liukoinen typpi, ammoniumtyppi ja DOC.

Hankkeen rahoituksella hankittiin virtausta mittaava ja tallentava laite, jolla seurattiin veden vaihtuvuutta Kesälahdessa.

Osatehtävä 3:ssa on käynnistetty Kitkajärvien hoidon ja kunnostuksen toimenpiteiden yleissuunnitelma laatiminen. Maksatuskauden aikana on kerätty suunnittelun pohjaksi tarvittavaa tausta-aineistoa järvien valuma-alueista (esim. maankäyttömuodot, maalajit, maanpinnan

kaltevuudet, vedenlaatu tiedot tulo-uomista, ojitukset, viljelykasvit, haja-asutus ja vesialueiden omistus). Tietojen analysointi on aloitettu.

Lisäksi osatehtävässä on laadittu hankkeen tiedotussuunnitelma ja hankkeen esite sekä luotu Internet- ja Facebook-sivut (www.syke.fi/hankkeet/kitka-muha, www.facebook.com/kitkamuha). Aukastilaisuuksia on järjestetty kaksi (Posiolla 27.11.2012 ja Kuusamon Oivangissa 19.6.2013), jonka lisäksi on osallistuttu hankkeen omalla esittelykojulla Posion Muikkumarkkinoille 13.-14.7.2013 ja Kuusamon Karhujuhlien mökkiläistapahtumaan 3.8.2013. Posion kunnanvirastolla Muikkumarkkinoiden yhteydessä pidetyssä mökkiläistapahtumassa 13.7.2013 esiteltiin myös hanketta.

Tilaisuuksissa sekä erillisellä kyselyllä Posion asukastilaisuudessa pyydettiin paikallisilta tietoa ja näkemyksiä Kitkajärvien tilasta ja ongelmakohdista. Aukastilaisuuksiin osallistui yhteensä 140 ihmistä. Posion Muikkumarkkinoilla ja Kuusamon Karhujuhlilla hankkeen esittelykojulla kävi yhteensä satoja paikallisia ja mökkiläisiä kertomassa järvien tilassa havaitsemistaan muutoksista ja tulevaisuuden kehittämistarpeista. Havaintoja myös kirjattiin runsaasti Kitkajärvien ja Posionjärven alueista tulostetuille suurikokoisille karttapohjille. Havaintoja käytettiin apuna kesän ja alkusyksyn 2013 biologisten näytteenottojen paikkavalinnoissa.

Hankkeesta on kirjoitettu yhteensä 11 lehtijuttua. Koillissanomissa on ilmestynyt kolme lehtijuttua (29.11.2012, 19.6.2013, 20.9.2013) ja kaksi pääkirjoitusta (19.7.2013 ja 23.9.2013). Lapin Kuriirissa on ilmestynyt kaksi lehtijuttua (19.6.2013 ja 17.7.2013). Kalevassa hankkeesta on kirjoitettu kaksi kertaa (7.6.2013 ja 26.7.2013). Koillismaan Uutiset puolestaan on kirjoittanut hankkeesta kerran (9.6.2013). Myös Lapin Kansa on uutisoinut hankkeesta kerran (16.2.2013).

Suomen Ympäristökeskuksen tiedote hankkeesta julkaistiin 12.6.2013 (http://www.syke.fi/fi-FI/SYKE_Info/Viestintaaineistot/Tiedotteet/Koillismaan_Kitkajarvien_alueelle_suunni%2810616%29).

Hankkeesta on myös kerrottu Yle Radio Suomen Luonto-Suomi -lähetysessä 12.06.2013 (<http://areena.yle.fi/radio/1921825>) ja hanketta on esitelty posterilla Water Research at the University of Oulu -seminaarissa 15.08.2013.

Osatehtävässä 4 on aloitettu paikallisten toimijoiden osallistaminen hankkeeseen ja vesienhoidon toimenpiteiden suunnitteluun kutsumalla koolle järvien vesienhoidon ja kunnostuksen työryhmä. Ryhmään kutsuttiin yli 70 eri tahoa, joista tähän mennessä mukaan on ilmoittautunut reilut 30. Työryhmän ensimmäiseen kokoukseen 2.9.2013 Posiolla osallistui 25 henkilöä. Kokouksessa käynnistettiin toimenpiteiden suunnittelun lisäksi myös pysyvän vesienhoidon toimintamallin kehittäminen.

Oulussa 5.11.2013

Seppo Hellsten, yksikönpäällikkö